

## TROJE DOMAČIH KNJIG PRI SLOVENSKI MATICI

Memoarno leposlovje ima po svetu že kar dolgo posebno mesto in velja za tisto literaturo, ki povezuje dokumentaristiko z osebnimi dožitvami in mislimi. Pred vojno so bili spomini komajda zaznavni v slovenskem prostoru. Precej bolj se je memoarna literatura začejala razvijati po vojni, morebiti so vsaj v določeni meri pripomogli tudi prevodi – čeprav zelo redki. Kakor koli že, povojni lok spominskega podajanja je iz različnih pobud in namenov postopoma naraščal, preraščal prvotno črno-belo tehniko in v najboljših delih dobil žive pričevalce z mero objektivnega prikazovanja. Najsi so spomini vedno ravnotežje med objektivnim in subjektivnim (vsaj teoretično), pa ohranjajo življenjski utrip časa in razmer v optiki osebnega dožitja na leposlovni ravni, kar daje takemu pisanju čisto drugačen ton od suhe, zgodovinske dokumentaristike.

Med pridobitvami memoarne književnosti je treba prišteti Radoslavo Premrl s spomini *Moj brat Janko – Vojko*, kjer prepleta lastno življenjsko usodo s spomini na legendarnega partizana, ki je prežgal tragično končal. Radoslava Premrl je spominom sledila širše kot po ve naslov, njena pričevanja so jasna, odprta, brez zadržkov, beseda je naravnana na preprosto (iz)povednost, nizanje spominov je kronološko in ob usodah domačih in drugih ustvari vzdušje in tipiko časa in Primorskem, pristno občutje za življenje v preizkusnih časih. Knjiga je prežeta z globokim humanizmom, kot bi ga malokje našli. Tembolj to ostane vidno, ker govori o vojnih časih, ki nujno prinašajo ostrino, negotovost, človeško ujetost v brezobzirni čas polarizacije sil. Po drugi strani pa terjajo odločnost, zavezanost narodu, kakor to potrjuje Radoslava Premrl. Znala je ohraniti pokončno držo tudi v težkih, celo življenjsko tveganih trenutkih, resnica dožitja in spoznanja pa ji je ostalo vodilo, ko je prikazala Vojka, druge člane družine in

vojne razmere. Preplet raznih življenjskih usod ostaja živ v realnosti, ki ne pozna olepševanja, pa tudi poenostavljanja ne. Avtorica je brez zadržkov tudi, ko govori o sebi, o mladostnem času, ko je zavestno ohranila osebnostne prvine, ne da bi kakor koli okrnila memorativno osnovo svojega pisanja. Knjiga je posvečena Vojku, toplina človeške zavesti pa se razliva skozi celotno pričevanje. Za lepo knjižno opremo je poskrbela Andreja Mejač.

Argentinski spisi Vinka Brumna imajo v celoti zaledje v njegovi drugi domovini, ne da bi izgubil iz zavesti domačo zemljo, ali še več, prav misel nanjo je pogojila prenekatero premišljevanje. Vinka Brumna, pedagoga in filozofa iz F. Vebrovo šole, pri nas ne poznamo, zato je toliko bolj dobrodošla spremna beseda Irene Mislej. Resda je Vinko Brumen pojasnil samega sebe in razmišljanje o zdomstvu uvodoma v knjigi *Naš in moj čas* (Buenos Aires, 1980), toda kdo bi poznal to knjigo? Irene Mislej, ki od blizu pozna te ljudi in probleme, je v *Razmišljanju o zdomstvu Vinka Brumna* osvetlila poglavito problematiko – njim skupno in V. Brumnu osebno – tako, da je tudi našemu bralcu prezentno, katera vozlišča so bila zdomsko temeljna in zadevajoča v eksistenco preživetja. Knjigo sta uredila Irene Mislej in Frane Jerman, izbor V. Brumnovih spisov upošteva tri momente, pač glede na časovne in razvojne težnje. Publicistika V. Brumna je precej obsežnejša, kot se da slutiti, kar je mogoče razvideti iz bibliografije, izbor pa daje prerez tega, kar je značilno za avtorja. Tematično pa je razumljivo, da se je avtor odzival na boleča narodna, zlasti zdomska vprašanja v luči osebnih dožitij in izkušenj, tudi situacije, vse do skrbi za slovenščino na daljni celinii. Zdi se, da je Irene Mislej zamudila priložnost, da bi s precej širšo in poglobljeno študijo nadrobno prikazala celotno publicistično naravo V. Brumnovih spisov, dasi ne gre dvomiti, da jo dodobra pozna. S filozofskega gledišča je avtorja obravnaval Frane Jerman in v *Filozofski*

misli Vinka Brumna kljub strnjenosti izluščil povezavo med F. Vebrom in V. Brumnom ter očrtal naravo Brumnovih miselnih sentence. Polovica knjige je tako odmerjena filozofskim spisom. Za lepo knjižno opremo je poskrbel Jure Kocbek.

Pridobitev v Filozofski knjižnici je 26. zvezek, ki prinaša Klasike daoizma, besedila je prevedla, uredila Maja Milčinski ter napisala opombe in komentarje, oboje je prepotrebno. Uvodoma je podala obsežno razpravo, navajajoč, da je ob konfucianizmu s sedanjim prevodom klasikov daoizma podana še druga najpomembnejša kitajska filozofska šola. Ni mogoče enotno pojmovati daoizma, kot ga zaznamujemo v luči zgodovinskih procesov. Je tudi ta razlika, da je konfucianske klasike lahko zaobjeti, težko pa pisanje »stotih filozofov«. Glavnina teh spisov pa je nastala v času vladavine Han (206 pr.n.št. do 220 n.št.). Srečujemo se z nečim nepoznanim, kar je bilo sprva filozofske narave, potem se je nagnilo k religiji, ne eno in drugo pa ni v času in razmerah enovito. V ospredju sta Dao kot pot, metoda, pravilo ravnanja, medtem ko je De povezan s posameznimi vrlinami. Naravni red govori o neneh-

nem vračanju k izhodišču, to gibanje je Da. Preobrazba od Ne-bit v Bit in obratno sta premisi življenja in smrti. In kot pove Maja Milčinski: »Daoistični mistik se ne samoprilagodi ritualno in fiziološko spremembam narave, temveč ustvari v sebi praznino, ki mu dopušča vrniti se k naravnemu izvoru.«

Maja Milčinski je poznavalka daoizma in je tudi primerjalno segla v sorodne pojave v kitajski filozofiji, oziroma religiji, našla vzporednico z Mojstrom Echartom ipd. Obsežneje se je pomudila pri neizrekljivem v daoizmu in opozorila na vprašanje jezika, ki je v teoriji lingvistike ostalo zanemarjeno, namreč problem neverbalnega jezika, jezika tišine, ki ima v daoizmu veliko vlogo. S prevodom, ureditvijo in razlago Klasikov daoizma je naredila veliko delo, sila zahtevno je poznavanje daoizma, šele zatem je mogoče opraviti zelo zahtevno prevajalsko delo. Pri opremi knjige je izpadlo ime Andreje Mejač, tokrat je narejen odmik od standardne opreme Filozofske knjižnice, a je estetska oprema zadela duha kitajske filozofske klasike in poživila opremne možnosti.

Igor Gedrih

#### NOVA KNJIGA PRAZNINA NE MORE RANITI PRAZNINE

Založba Mihelač je izdala novo knjigo Iva Svetine z naslovom *Tibetanska knjiga mrtvih*.

Gre za prozo, poezijo ali dramatiko? Ne moremo se otestiti občutka, ko prebiramo najnovejšo knjigo Iva Svetine z naslovom *Tibetanska knjiga mrtvih*, da njeovo pisanje vsebuje od vseh naštetih smeri nekaj tega in nekaj onega. Knjiga se prav zlahka bere na vse tri omenjene načine: kot prozne vrstice, kot lirični zapis in kot dramski dialog (monolog?). »Praznina ne more raniti praznine,« pravi Učitelj (str. 59). To naj bi pomenilo

naslednje: ko človek umre in za njim ostane praznina v življenju, se na nek način zgodi, da človek kot praznina eksistira posthumno v Zasmrtju (kot imenuje oni svet avtor), zato ne more več nazaj, vse dokler ne mine 49 »karmičnih« dni, kolikor potrebuje človekova duša, da prepotuje tri ravni Bardoja (Zasmrtja), se pravi Smrt, Sanje in Rojstvo. Svetina je *Tibetansko knjigo mrtvih* tudi zasnoval na podoben način, kot je zasnovana izvorna knjiga *Bardo Thödol*; ravno tako jo je razdelil na te tri pomenljive razdelke, od katerih vsak posebej govori »Bukriju, Sinu, ki prihaja,« svoj nedoumljivi testament.

Moramo priznati, da Svetina izredno dobro pozna staro tibetansko mistiko in